

Etelä-Karjalan tilanne- ja kehityskuva syksyllä 2025

Väestönkehitys

Etelä-Karjalan väestö on vähentynyt jo vuosikymmeniä, mutta viime vuosina tahti on hieman hidastunut. Vuoden 2024 lopussa maakunnassa asui 125 083 henkeä, mikä on 0,1 % vähemmän kuin edellisvuonna. Kymmenessä vuodessa väkiluku on laskenut noin 6000 hengellä. Maahanmuutto tukee väestönkehitystä, mutta sen määrä ei riitä kompensoimaan syntyvyyden laskua ja muuttotappioita. Väestönkehitys on maakuntien vertailussa viidenneksi heikointa. Syntyvyys on valtakunnan keskiarvoa alhaisempi, ja kuolleisuus ylittää syntyvyyden. Työikäisiä houkuttelee erityisesti työn ja opiskelun kautta. Lappeenranta on ainoa kunta, jossa väestö on kasvanut vuositasolla – korkeakoulukampus vetää puoleensa kansainvälisiä osaajia.

Kuntakohtaisista väestöennusteista viimeisin on MDI:n julkistus, joka tähtää vuoteen 2050. Se ei lupaa Etelä-Karjalaan väestönkasvua missään skenaariossa, vaikka laskusuunta vähän taittuisi hajautuvan tai kansainvälistyvän Suomen skenaarioissa. Maahanmuutto on viime vuosina ollut voimakasta, mutta se ei pysty oikaisemaan vaikeaa luonnollista väestönkehitystä ja heikkoa maan sisäistä muuttoliikennettä. Etelä-Karjalassa sijaitsee runsaasti vapaa-ajan asutusta, mikä näkyy väestön kausivaihteluna. Kesälomakaudella väestön määrä kasvaa mobiiliseuran perusteella erityisesti harvaan asutulla maaseutualueella.

Etelä-Karjalassa on esitetty vuoteen 2040 tähtääväksi tavoitteeksi sitä, että väestön määrä pysyy 125 000 tasolla eli nykytasolla. Tämä vaatii ennusteeseen nähden merkittävää väestönlisäystä, minkä ennakoidaan tulevan erityisesti koulutuksen ja työpaikkojen perässä alueelle tulevasta ulkomaalaisväestöstä. Kasvu painottuu vahvasti maakuntakeskukseen Lappeenrantaan, jossa myös korkeakoulukampus sijaitsee. Etelä-Karjalan väestöstä 9,6 % oli ulkomaalaistaustaisia vuoden 2024 lopussa. Ulkomaalaistaustaisten osuus on kasvanut 4 prosenttiyksikköä kymmenessä vuodessa. Vieraskielisten osuus on suunnilleen sama kuin ulkomaalaistaustaisten. Etelä-Karjalassa asuu merkittävä venäjänkielinen vähemmistö.

Vuodesta 2024 alkaen Etelä-Karjalassa on kehitetty verkostomaista International House Etelä-Karjala -palvelukonaisuutta. International House -toiminnan keskeisin kohderyhmä ovat opiskelun, työn tai yrittäjyyden perusteella maahan muuttaneet ja heidän perheenjäsenensä. Tavoitteena on tukea kohderyhmän asettumista ja työllistymistä Etelä-Karjalan alueelle. Yhteistyöverkostoon kuuluvat muun muassa alueen oppilaitokset (LUT/LAB, Sampo), TE-palvelut, maahanmuuttopalveluiden neuvonta ja ohjaus, ELY-keskus sekä kuntien yrityspalvelut. Ulkomaan kansalaisten työttömyysaste oli syyskuun 2025 tilastojen mukaan Etelä-Karjalassa 30,9 % ja koko maassa 23,5 %. TSI-hankkeen¹ (2024–25) aluekuvaraportissa ja toimenpidesuunnitelmassa on huomioitu Etelä-Karjalan työllisyyden osalta ulkomaalaisten korkeakoulutettujen toisaalta suuri määrä ja samalla heikko kyky tarjota työllistymistä maakuntaan.

Lasten ja nuorten sekä työikäisten osuus pienenee huoltosuhdetta heikentäen. Etelä-Karjalan väestöllinen huoltosuhde vuonna 2024 oli 71,0, mikä on heikompi kuin koko maan keskiarvo 61,6. Vuonna 2023 lapsiperheiden osuus kaikista Etelä-Karjalan perheistä oli 32,6 % (koko maa 37,5 %) ja se on laskenut noin yhden prosenttiyksikön vuodesta 2019 vuoteen 2023. Noin joka neljäs lapsiperhe oli yhden vanhemman perhe (25,3 %), mikä oli hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin (23,9 %). Noin joka neljäs eteläkarjalainen perhe asuu ahtaasti. Lapsiperheistä vajaa 2 % oli saanut pitkäaikaisesti toimeentulotukea vuonna 2023 (koko maa 2,6 %). Määrä on viime vuosina laskenut hieman. Yhden hengen asuntokuntien määrä on kasvanut viime vuosina hieman niin Etelä-Karjalassa kuin koko maassa. Vuonna 2023 yhden hengen asuntokuntia kaikista Etelä-Karjalan asuntokunnista oli 49,2 % (koko maassa 46,7 %).

Yleinen pienituloisuusaste (eli pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä) on pysytellyt Etelä-Karjalassa viime vuodet melko samalla tasolla, ja oli vuonna 2023 16,6 %. Perustoimeentulotukea sai vuonna 2023 hieman koko maan keskiarvoa harvempi eteläkarjalainen. Gini-kertoimella mitattavat tuloerot olivat Etelä-Karjalassa vuonna 2023 koko maata pienemmät.

¹ TSI-hanke= Transition Strategy For Eastern and South-East Finland's Border Regions and Areas

Koulutustasomittaimen perusteella eteläkarjalaisten koulutustaso² on noussut pikkuhiljaa vuodesta 2018. Etelä-Karjalan 20 vuotta täyttäneen väestön keskimääräinen koulutuspituus perusasteen jälkeen oli vuonna 2023 noin 3,5 vuotta, vuonna 2018 hieman alle 3,4 vuotta. Koko maan koulutuspituuden keskiarvo vuonna 2023 oli noin 4 vuotta.

Kestävä elinvoima ja investoinnit

Etelä-Karjala on teollisuusmaakunta, jossa teollisuuden rooli aluetaloudessa on poikkeuksellisen iso. Tuotannonala on isoin sekä yritysten henkilöstön että liikevaihdon mittareilla. Alueella on luonnonvarojen jatkojalostusta ja teknologiateollisuutta, erityispiirteensä kansainvälisesti merkittävä metsäteollisuuden keskittymä. Etelä-Karjalan äkillinen rakennemuutos vaikuttaa laajasti toimialoihin ja vaatii työnhakijoilta osaamisen kehittämistä. Työllisyysalue ei voi tarjota tutkintotavoitteista koulutusta, ja opiskelupaikkojen puute rajoittaa omaehtoista opiskelua. Etelä-Karjalassa ammatillisen toisen asteen opiskelijavuodet ovat valtakunnallisesti vähäisimmät suhteessa väestöön, työllisiin ja työttömiin. Vuonna 2026 aikuiskoulutukseen myönnetään 12 % vähemmän opiskelijavuosia kuin kahden edellisenä vuonna.

Etelä-Karjalan työttömyys on pysynyt pitkään maan keskiarvoa korkeampana, ja viime vuoden työllisyysaste oli valtakunnan tasoa heikompi. Elokuussa 2025 työttömyysaste oli 12,2 % (Imatran seutu 13,5 %, Lappeenrannan seutu 11,7 %, koko maa 11,5 %). Imatran seudun työttömyysaste on seutukunnista seitsemänneksi korkein ja maakuntavertailussa Etelä-Karjala viidenneksi korkein. Jos metsäyhtiöiden ja hyvinvointialueen irtisanomiset (arviolta 900 henkilöä) toteutuvat, työttömyys nousisi 13,8 %:iin. Vertailun vuoksi Päijät-Hämeellä on korkein työttömyysaste, 14,0 %.

Elokuun lopussa maakunnassa oli noin 6 750 työtöntä, mikä on 6 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Lomautettuja oli noin 430 (+12 %), ja Etelä-Karjala oli ainoa maakunta, jossa lomautukset lisääntyivät. Työttömyys kasvoi eniten myyjillä ja lähihoitajilla. Nuorten työttömyysaste oli 16 % (koko maa 15 %), Imatralla 20 % ja Lappeenrannassa 15 %. Ulkomaalaisten työttömyysaste oli yli 33 % (koko maa 25 %). Pitkäaikaistyöttömiä oli noin 2 250 (+27 %), ja rakennetyöttömiä 62 % kaikista työttömistä. Työvoiman kysyntä heikkeni: tammi–elokuussa ilmoitettiin kolmannes vähemmän avoimia työpaikkoja kuin vuotta aiemmin (koko maa –19 %), Lappeenrannan seudulla –33 % ja Imatran seudulla –32 %.

Viimeisimmän PK-barometrin mukaan Etelä-Karjalan suhdannenäkymä on maan keskimääräistä saldolukua negatiivisempi. Saldoluku oli -6 (koko maa +3). Työllisyyden, liikevaihdon, kannattavuuden ja innovaatioiden kehityksen näkymät ovat heikompia kuin koko maassa keskimäärin. Kysynnän vaikeus näkyi myös viimeisimmässä EK:n suhdannebarometrissa. Vuoden 2025 tammi-elokuussa maakunnassa laitettiin vireille 51 konkurssia. Määrä on 50 % edellisvuotta suurempi ja kasvoi molemmissa seutukunnissa (Lappeenranta +29 %, Imatra +150 %). Eniten konkurssseja laitettiin vireille majoitus- ja ravitsemisalalla sekä rakentamisen toimialoilla.

Metsäteollisuuden vaisut näkymät jatkuvat. Venäjän tuonnin loppuminen on näkynyt metsäyhtiöiden tehtaiden kannattavuudessa. Markkinatilanne on haastava, ja alhainen kysyntä ja korkeat raaka-ainekustannukset rajoittavat sellun tuotantoa Euroopassa. Metsäyhtiöissä on käyty laajalti muutosneuvotteluita, joissa lomautusten lisäksi on päädytty myös irtisanomisiin. Kesällä ilmoitettiin, että paperikone Kaukaalla suljetaan, ja paperitehdas lopettaa tuotantonsa kuluvan vuoden lopussa, mikä vaikuttaa noin 220 työntekijään. Vaikutukset alihankintaverkostoon, kuten kuljetusalalle, ovat merkittäviä. Esimerkiksi SKAL on arvioinut alasajon vähentävän noin 30 henkilötyövuotta kuljetusalalta. Myös Stora Enso ja Metsä Group käyvät muutosneuvotteluja.

Metsäteollisuudessa tapahtuu myös merkittäviä investointeja. Metsä Board uudistaa Simpeleen kartonkitehdasta, Stora Enso selvittää uuden sahan perustamista Imatralla, ja UPM keskittyy Lappeenrannan biojalostamon

² Koulutustaso = perusasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti

tuotannon tehostamiseen sekä valmistautuu uusiutuvan lentopolttoaineen tuotantoon, kun se on mahdollista ja kannattavaa.

Etelä-Karjalassa on käynnissä tai suunnitteilla merkittäviä investointeja vihreään siirtymään, teknologiaan ja teollisuuteen. Konepajateollisuus kasvaa: Laitex laajentaa toimintaansa ja Ovako investoi Imatran terästehtaaseen. Imatralle rakennetaan uusiutuvan energian nanoteknologiategas (Nordic Nano Group), joka voi tuoda jopa 200 työpaikkaa. Lisäksi suunnitteilla ovat e-metaanin tuotantolaitos (Freija AS) ja synteettisen lentopolttoaineen tehdas (Norsk-e-Fuel), jotka tukevat EU:n ilmastotavoitteita. Lappeenrannassa Polarnode ja kaupunki valmistelevat miljardin euron datakeskusta, joka loisi noin 100 työpaikkaa. Biotekniikan keskittymä vahvistuisi, mikäli Solar Foodsin rahoitus uuteen tehtaaseen Lappeenrannassa ja EU:n uuselinvarvelupa järjestyyvät.

Rakennusallalla näkymät ovat varovaisen odottavat, ja asuntorakentaminen on edelleen hiljaista. Alueella on kuitenkin käynnissä useita julkisia rakennushankkeita, kuten pääkirjaston ja sisäliikuntahallin remontit, Saimaan ammattopiston kampuksen uudistaminen sekä Imatran keskusliikenneaseman kunnostus. Itärajalle rakennettava esteita valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä. Lähivuosina on suunnitteilla uimahalleja, sote-keskus ja monitoimireena, mutta opiskelija-asuntojen rahoitus on haasteena.

Matkailu ei ole vielä merkittävästi elpynyt, eikä venäläismatkailua ole onnistuttu korvaamaan. Yöpymisten määrä on vuoden takaisesta hieman kasvanut, mutta viipymät ovat lyhentyneet ja matkailijat ovat pääosin kotimaisia. Lappeenrannan lentokentän tulevaisuus on epävarma, ja sille etsitään uutta rahoitusmallia. Kenttään liittyy tutkimushanke, jossa selvitetään tulevaisuuden ilmailun käyttövoimavaihtoehtoja. Imatran erä- ja luontokulttuurimuseo on matkailun kärkihanke, ja Imatranajot toivat alueelle 23 000 vierasta. Valtiohotelli sai uuden kotimaisen omistajan Scandicin lopetettua toimintansa. Rauha-Ukonniemeä kehitetään aktiivimatkailun kohteeksi, ja Saimaa Cycle Tour on kasvanut Suomen suurimmaksi pyöräilytapatumaksi. Saimaalle suunnitellaan uutta risteilytoimintaa kesäksi 2026. Imatran kylpylä jatkaa toimintaansa yrityssaneerauksesta huolimatta. Matkailun hiipuminen näkyy myös kaupan alalla: vähittäiskauppojen määrä väheni Etelä-Karjalassa (-9 %) koko maata rajummin. Alalla on kuitenkin suunnitteilla investointeja, kuten Etelä-Karjalan osuuskaupan 20 miljoonan euron panostus Lappeenrannan kauppahalliin ja toriparkkiin vuosina 2028–2029 sekä uusi S-market Kaukaalle.

Yliopistokampuksella on keskeinen rooli alueen innovaatioverkostoissa, ja vihreään siirtymään painottunut TKI-toiminnan suhdanne tukee erityisesti LUT-yliopiston toimintaa. Uutta liiketoimintaa on syntynyt sähkötekniikan osaamisen pohjalta. Vihreään sähköistämiseen liittyviä tukitoimia ovat muun muassa Lappeenrannan ja Imatran kaupunkiseutujen ekosysteemisopimus sekä Greenreality Network -yritysverkoston aktiivinen työ puhtaan energian ja jatkojalosteiden kehittämisessä. Etelä-Karjalassa bioperäiset hiilidioksidipäästöt tarjoavat potentiaalia vetytalouden raaka-aineeksi. Itäisen Suomen maakunnat edistävät yhdessä vetyteollisuuden ja uusien energia-avausten toteutumista, mikä edellyttää muun muassa vetyputkien rakentamista ja sähköinfrastruktuurin vahvistamista.

Etelä-Karjalassa T&K-menot asukasta kohden ovat maan kuudenneksi korkeimmat. Yritysten haastava taloustilanne näkyy voimakkaana T&K-menojen laskuna vuonna 2024. Yritysten T&K-menojen lasku painaa Etelä-Karjalan T&K-menojen kehityksen kokonaisuudessaan Suomen alimmalle tasolle.

Korkeakoulusektorin T&K-menot ovat kasvussa ja panokset Etelä-Karjalassa ovat merkittäviä. Muuta julkista tutkimusta maakunnassa ole juuri lainkaan; Etelä-Karjalassa ei sijaitse minkään valtiollisen tutkimuslaitoksen pysyvää TKI-toimipistettä. Horizon- ja Business Finland -rahoitusta maakuntaan kotiuttaneiden organisaatioiden määrä on kasvanut ja joukko monipuolistunut, ja alueella on panostettu erillisten Horizon-hankevalmistelijoiden palkkaamiseen, mikä on tuottanut tulosta.

Elinkeinoelämän osuus T&K-menoista Etelä-Karjalassa on alle koko Suomen tason. Tuotannollista toimintaa harjoittaville teknologiayrityksille kehittämissyklit ovat erittäin pitkiä. Erityisesti teknologiapohjaisissa startupeissa haasteena on riittävän pääoman hankkiminen kehittämisen alkuvaiheessa. Alueella toimivien listaamattomien

yrittäjien valmiudet investointeihin ovat heikkommat kuin monilla muilla alueilla. Etelä-Karjalaan on tänä vuonna perustettu uusi alueellinen pääomasijoitusrahasto, South Karelia Growth Fund, jonka tavoitteena on parantaa kasvuyrittäjien rahoituksen saatavuutta.

Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Monilla Etelä-Karjalan asukkailla on vahva tunnesuhde alueeseen eli ”maakuntaidentiteetti” tai ”myö-henki”. Maakunnan asukkaista kuitenkin 14,6 % kokee itsensä yksinäiseksi, mikä on enemmän kuin maassa keskimäärin. Yhteisöllisyys tukee henkistä hyvinvointia, ja tässä yhdistys- ja järjestötoiminnan rooli on merkittävä. Etelä-Karjalan asukkaiden sairastavuuden kokonaisindeksiluku on kuitenkin korkea eli 107. Alueen alkoholisairauksia, sepelvaltimotautia ja aivoverisuonitaukeja koskevat luvut ovat maan hyvinvointialueista korkeimpien joukossa. Sairauksia pyritään ennaltaehkäisemään ja terveyttä tukemaan maakunnallisella Etelä-Karjalan hyvinvointialueen koordinoimalla yhteistyöllä. Etelä-Karjalan hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029 panostetaan mm. painonhallinnan ja kansanterveyden (Sutjakka), mielenterveyden (Sopuisa) ja ikäystävällisyyden edistämiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet Etelä-Karjalassa liittyvät erityisesti mielen hyvinvointiin, päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttöön, kiusaamiseen sekä vanhemmuuden tuen tarpeeseen. Tilastot osoittavat, että alueella on sekä huolta herättäviä ilmiöitä että myönteistä kehitystä. Hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029 korostetaan moniammatillista yhteistyötä, varhaista puuttumista ja palvelujen saavutettavuutta. Vanhemmuuden tuen tarve on noussut esiin sekä perhepalveluissa että vanhemmilta itseltään. Vanhemmuuden vahvistaminen tarkoittaa konkreettista apua arkeen, keskusteluapua, vertaistukea ja palveluita, jotka helpottavat perheiden elämää.

Syrjäytymisriskissä olevien (NEET) 18–24-vuotiaiden osuus on laskenut viime vuosina Etelä-Karjalassa, mutta kuntakohtaiset erot ovat suuria; kehitys on edelleen hieman koko maan keskiarvoa heikompi. Heikon väestönkehityksen maakunnassa nuorten hyvinvointi ja perheiden tuki on tunnistettu kriittiseksi tekijäksi. Työikäisen perheellisen väestön hyvinvointi tai sen puute heijastuu myös lapsiin ja nuoriin. Etelä-Karjala-ohjelman 2026–2029 yhtenä kärkihankkeena onkin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen.

Työkyvyttömyysindeksi ennakoii erityisesti pitkäkestoista työkyvyttömyyttä. Etelä-Karjala sijoittuu tuoreimman jakson (2021–2023) indeksin arvon (103) perusteella hyvinvointialueiden keskiryhmään. Perustoimeentulotuen pitkäaikaisasiakkuus on Etelä-Karjalassa pysynyt viime vuosina vähäisenä: vuosina 2022–2023 pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneita oli 2,3 % väestöstä (2021: 2,5 %). Vuonna 2024 koko maan tasolla perustoimeentulotuen menot kasvoivat 14,8 % ja saajien osuus oli 6,3 % väestöstä; alueittainen (maakunta/HVA) 2024-osuus päivittyy viiveellä.

Etelä-Karjalassa on pitkään panostettu siihen, että kotona asuttaisiin mahdollisimman pitkään ja palveluita tuotettaisiin sinne. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on Etelä-Karjalassa 2023 noin 94 %, mikä on hieman koko maan tasoa (noin 93 %) korkeampi. Esimerkkinä arjen turvallisuustesteistä, joilla vastataan toimintaympäristön kehitykseen, on Etelä-Karjalan hyvinvointialueella toteutettu onnistuneesti ja innovatiivisesti pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistyötä ikääntyneiden asumisturvallisuuden parantamiseksi.

Itärajan läheisyydestä huolimatta eteläkarjalaisten turvallisuuskokemus ei poikkea merkittävästi muusta Suomesta, ja maakunnassa on pitkään tehty monitoimijaisista turvallisuusyhteistyötä turvallisuusviranomaisten, kuntien ja kaupunkien, järjestöjen ja yritysten kesken.

Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Etelä-Karjala on HINKU-maakuntana sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2030 mennessä 80 % vuoden 2007 tasosta. Vuoteen 2023 mennessä kokonaispäästöt ovat vähentyneet 50 % vuodesta 2007. Maakunnan suurimmat päästölähteet ovat tieliikenne noin kolmanneksen ja maatalous noin viidenneksen osuudella. Yhteistyö ilmastoasioissa on viime vuosina vahvistunut maakunnassa. Maakunnallinen ilmastotiekartta, kuntien

ilmastosuunnitelmat sekä alueella yhteistyössä toteutettavat ilmastohankkeet vievät ilmastotyötä eteenpäin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen on maakunnallisella tasolla vielä alussa ja siihen panostetaan tulevana vuosina. Vastuiden jakoa sekä varautumista edistetään yhteistyössä laajan toimijaverkoston kautta. Tavoitteena on se, että maakunnassa toimittaisiin ilmastoasioissa proaktiivisesti ja resurssitehokkaasti. Samalla etsitään uusia liiketoimintamahdollisuuksia esimerkiksi luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisestä. Sopeutumistyö edistää osaltaan konkreettista turvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä.

Käynnissä oleva energiamurros näkyy myös Etelä-Karjalassa. Teollisuuden energiankulutus laskee samalla, kun uusiutuvan energian tuotanto kasvaa. Energiataseen parantamiseksi tehdään ja maakuntaan on toteutumassa sekä suunnitteilla useita aurinkoenergiapuistoja ja yksi tuulivoimapuisto. Lisäksi on toteutettu akkuvarastoja, joita käytetään sähköverkon vakauttamiseen. Tuulivoiman laajempaa lisärakentamista rajoittavat maanpuolustukselliset näkökohdat.

Metsäteollisuusmaakuntana Etelä-Karjalan metsien käyttö on ollut jo pitkään intensiivistä. Suurin ylläpidettävä hakkuukertymä on maakunnassa ylittetty jo kymmenen vuoden ajan (pl. vuosi 2020). Puolet metsistä on alle 40-vuotiaita, eikä laajoja vanhoja metsäalueita ole. Tiukasti suojeltua metsämaata on 1,4 %, mikä on vähiten koko Suomessa. Vanhojen metsien vähyys, yksipuolinen metsien rakenne sekä runsaat hakkuut aiheuttavatkin huolta lajiston ja luontotyyppien tilasta. Eteläkarjalaisen luonnon monimuotoisuutta turvataan pääasiassa METSO- ja HELMI-ohjelmien avulla. Lisäksi Salpausselät on valittu Kaakkois-Suomen Helmi-keskittymäalueeksi, jolle kohdennetaan ennallistamis- ja hoitotoimia. Luonnon ennallistaminen on tärkeää niin monimuotoisuuden kuin ilmaston ja vesistöjenkin kannalta. Käynnissä oleva Priodiversity LIFE -hanke edistää strategista ennallistamista myös Etelä-Karjalassa. Hakkuutason palauttaminen taloudellisesti kestäväksi tason alapuolelle olisi tulevien vuosikymmenien puuntuotannon kannalta tärkeää. Valmisteilla olevassa maakuntakaavassa esitettävä ekologinen verkosto turvaa ekosysteemejä ja ekosysteemipalveluja sekä eteläkarjalaisen luonnon ominaispiirteiden säilymistä vastaten osaltaan luontopääoman kestävästä käytöstä koskeviin tavoitteisiin.

Reilu viidesosa Etelä-Karjalan kokonaispinta-alasta on vesistöä. Etelä-Karjalassa on edustettuna niin suuret reittivedet kuin pikkujärvet ja jokivesistöt. Suurempien järvien ekologinen tila on pääasiassa hyvä tai erinomainen, mutta useiden virtavesien vedenlaatu on tyydyttävä tai sitä huonompi. Vesistöjen merkittävin ongelma on veden ravinnepitoisuuksien kasvusta seuraava rehevöityminen sekä useissa vesistöissä kautta Suomen havaittu tummumiskehitys. Joissakin vesistöissä hyvä tai erinomainen tila on uhattuna maa- tai metsätalouden aiheuttaman kuormituksen vuoksi. Suurin osa maakunnan vesistöistä onkin vuonna 2024 julkistetun aineiston perusteella metsätaloudelle herkkää vesistöä. Valmisteilla olevassa maakuntakaavassa huomioidaan arvokkaat vesistöt, jotka perustuvat ekologiseen tilaan, kalastoon, linnustoon ja vedenottoon liittyviin arvoihin. Vireillä oleva Kutilan kanava -hanke yhdistää vedenlaadun parantamisen ja vesistömatkailun mahdollisuuksien kehittämisen. Vesistöjen kunnostustöitä on toteutettu erityisesti Pien-Saimaalla sekä pien- ja virtavesissä, kuten Hiitolanjoella, missä voimalaitosten purku ja koskien ennallistaminen on mahdollistanut järvilohen nousun Laatokasta Suomen puolelle. Kunnostustarpeita ja -potentiaalia on edelleen paljon.

Maakunnan laajat vesistöalueet ja saaristoisuus sekä Venäjän rajan läheisyys hajauttavat maakunnan alue- ja yhdyskuntarakennetta. Saimaa erottaa Imatran ja Lappeenrannan seutukunnat toisistaan, ja seutukuntien välinen liikenne on mahdollista vain valtatie 6 ja Karjalan radan muodostamassa liikennekäytävässä. Liikennemäärät valta- ja kantateillä sekä rajalle vievillä radoilla ovat vähentyneet rajanylityspaikkojen sulkeuduttua. Sen sijaan Karjalan radalla liikennemäärät ovat kasvaneet sekä tavara- että henkilöliikenteessä. Väestön väheneminen ja vanheneminen voivat tarkoittaa liikkumisen vähentymistä, mutta samaan aikaan palvelujen keskittäminen lisää liikkumistarpeita. Alempiasteinen tiestö on haja-asutusalueiden asukkaiden lisäksi merkittävä maatalouden ja teollisuuden logistisille kuljetuksille sekä matkailuyrityksille. Lisäksi alempiasteinen tiestö palvelee laaja-alaisesti rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan ja maanpuolustukseen liittyvää liikennettä.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sitä seuranneet pakotteet ovat muuttaneet liikennejärjestelmän toimintaympäristöä Etelä-Karjalassa merkittävästi. Venäjältä raiteita pitkin kuljetettu puuraaka-aine ja Saimaan kanavan

tavaravirrat ovat siirtyneet Itä- ja Kaakkois-Suomen rautateille ja Saimaan sisävesistöön. Karjalan radalla Luumäen ja Lappeenrannan välisellä rataosuudella liikennemäärän kasvu on ollut voimakasta. Tavaraliikenteen määrät rataosuudella ovat kasvaneet 67 % vuodesta 2020 vuoteen 2024, ja Traficomien selvitysten mukaan kasvun ennustetaan jatkuvan edelleen. Kyseinen yhteysväli on Suomen vilkkain yksiraiteinen rataosuus, jossa tavaraliikenteen määrä on suurempi kuin Pääradan vilkkaimmalla kaksiraiteisella osuudella. Tämä yksiraiteinen TEN-T-ydinverkkoon kuuluva rataosuus on vientiteollisuuden kannalta kriittinen pullonkaula, johon tarvitaan kaksoisraide. Myös Imatran ja Parikkalan välisellä yksiraiteisella rataosuudella liikennemäärät ovat kasvaneet. Kyseisen rataosuuden käyttöaste on huipputunteina 80 %, minkä vuoksi lisäliikenteen sovittaminen rataosuudelle on erittäin haasteellista. Tämän rataosuuden suunnittelu on aloitettu syksyllä 2024 EU:n CEF-rahoituksella.

Saimaan sisävesistön liikennemäärät ovat olleet myös vahvassa kasvussa. Vuonna 2023 liikennettä oli 50 % enemmän kuin vuonna 2020. Puuta kuljetettiin yhteensä noin 1,4 miljoonaa kuutiota. Saimaalla olevan aluskannan rajallinen määrä ja korkea ikä rajoittavat merkittävästi vesikuljetusten lisäämistä. Tähän haasteeseen pitää etsiä ratkaisuja, joilla turvataan Saimaan sisävesiliikenne myös tulevaisuudessa. Skenaarioiden mukaan aluskannan uudistaminen mahdollistaisi liikenteen kasvun jopa yli kahteen miljoonaan kuutioon vuodessa.

Liikenteellisen saavutettavuuden vaikutus näkyy maakunnan sisäisessä ja ulkoisessa pendelöinnissä. Pendelöinti maakunnan sisällä kohdistuu Lappeenrannan Selkäharjun ja Imatran Vuoksenniskan väliselle alueelle, jossa sijaitsee pääosa maakunnan taajamatoimintojen alueesta sekä työpaikkojen ja palvelujen alueista. Ulkoinen pendelöinti keskittyy erityisesti Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Uudenmaan välille. Saavutettavuuden parantaminen rai-deliiikenteellä on tärkeää maakunnan elinvoiman kannalta. Karjalan radan kehittäminen mahdollistaa teollisuuden kuljetusten vähäpäästöisyyden ja siten turvaa tuotantolaitosten toimintaedellytyksiä maakunnassa. Lisäksi se mahdollistaa kaukojunavuorojen lisäämisen ja alueellisen henkilöjunaliikenteen kehittämisen. Heikko joukkoliikenteen vuorotarjonta on tähän asti ollut merkittävä este muun muassa, kun maakunta on kilpaillut suurten valtakunnallisten tapahtumien järjestämisestä.

Itärajan läheisyydessä 4G- ja 5G-verkon rakentamista rajoittaa kansainvälinen radio-ohjesääntö, jonka perusteella Suomi ei voi käyttää rajaseuduilla samoja taajuuksia, jotka ovat jo käytössä Venäjällä. 5G-verkon rakentamisen myötä ajettiin alas 3G-verkko, minkä jälkeen myös puhelinliikenne siirtyi 4G-verkkoon. Tämän seurauksena puhelin- ja tietoliikenneyhteydet heikentyivät, koska 4G-verkon peittävyys ja kapasiteetti rajan läheisyydessä on puutteellinen. Euroopan unioni on asettanut viestintäyhteyksille tavoitteen, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä kaikilla kotitalouksilla tulisi olla saatavilla vähintään 1 Gbit/s-latausnopeuteen yltävä yhteys. Nopean ja toimivan internetyhteyden saaminen vaatii rajaseuduilla laajakaistan rakentamisen, koska mobiiliverkkojen rakentaminen rajan läheisyyteen on rajoitettua. Viestintäverkkojen tasapuolinen kehittäminen on tärkeää monipaikkaisen asu-misen, etätyön ja digitaalisten palvelujen hyödyntämisen kannalta. Huonot tietoliikenneyhteydet heikentävät ihmisten tasavertaisia mahdollisuuksia saada esimerkiksi etälääkäripalveluja tai siirtyä etätyöhön. On tärkeää varmistaa, että viestintäverkot mahdollistavat etätyön ja -opiskelun sekä etäpalvelujen käytön myös itärajan läheisyydessä.

Lähteinä on käytetty seuraavia dokumentteja tai luonnoksia:

- *Etelä-Karjala-ohjelman 2026–2029 tilannekuva*
- *Kaakkois-Suomen ÄRM-hakemuksen tilannekuva (15.10.2025)*
- *Alueelliset kehitysnäkymät syksy 2025*
- *Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus 2021–2025*
- *Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma 2026–2029*
- *Etelä-Karjalan liikennestrategia*
- *Liikenneverkon strateginen tilannekuva (Traficom)*
- *Väyläviraston ja Traficomien liikennetilastot*